

Sociaal en Cultureel Planbureau

Lang niet toegankelijk

Ervaringen van Nederlanders met een lichamelijke
beperking als spiegel van de samenleving

de vooroordelen die ze soms tegenkomen over mensen met een beperking. Ook zijn ze anderen niet graag tot last en bestaat het idee dat anderen afstand houden uit vrees om belast te worden (zie ook De Klerk et al. 2017). Wat verder naar voren kwam, is dat goed contact met burens in feite ook persoonlijke relaties kunnen zijn die in de buurt wonen. Deze relaties staan dus los van de algemene omgangsvormen en ontstaan vaak met de tijd als er een persoonlijke ‘klik’ bestaat (Jager-Vreugdenhil 2012). Zoals we in de volgende paragraaf zullen zien, kunnen ontmoetingsplekken in de buurt het makkelijker maken om een netwerk op te bouwen in de buurt.

8.3 Religieuze bijeenkomsten

Zes deelnemers zeiden regelmatig religieuze bijeenkomsten te bezoeken; drie van hen zijn lid van een kerkgemeenschap, twee van hen bezoeken soms een islamitische vereniging voor mensen met een auditieve beperking en een ander is actief in interreligieuze dialoog. Voor allen geldt dat ze het prettig vinden met geloofsgenoten bijeen te komen. Uit het kwantitatieve gedeelte in hoofdstuk 6 bleek al dat mensen met een zwaardere beperking niet minder religieuze bijeenkomsten bezoeken dan mensen met een lichtere beperking, waaruit we afleiden dat deze waarschijnlijk goed toegankelijk zijn.

De drie mensen die vertelden bij een kerkgemeenschap te horen, vertelden allen over de steun die zij van anderen uit de kerk krijgen. Femke, een vrouw van in de dertig met ernstige astma, heeft veel steun ervaren van de kerk toen ze ziek werd, maar gaf ook aan dat de meeste contacten verwaterden sinds ze niet meer naar de kerk toe kan. De twee participanten die wel naar de kerk kunnen gaan, krijgen nog wel hulp en ondersteuning van mensen uit de kerk. Via de kerkgemeenschap leerden zij ook mensen uit de buurt kennen die erg behulpzaam zijn. Tamara gebruikt bijvoorbeeld een elektrische rolstoel en gaat elke zondag naar de kerk. Op de vraag wie met haar mee kunnen gaan naar plekken waar ze lastig alleen heen kan gaan, antwoordde ze:

Mijn zorgverleners. Mijn man en mijn vrienden. Ook vrienden die naar dezelfde kerk gaan, maar dat is gewoon omdat die kerk in de buurt is en die mensen dus ook in de buurt zijn. Dus dan wonen ze ook in de buurt en durf ik het sneller te vragen. [...] Ik haal er een groot deel van mijn netwerk vandaan. [...] Ik woon vlak bij het station, maar meestal kost het reizen me zoveel energie dat als ik terugkom, ik niet echt verkeersveilig meer terugga naar huis. Dus dan ga ik kijken of iemand me op wil halen om even met me naar huis te wandelen.

Doordat mensen uit de kerk bij haar in de buurt wonen, kan ze hun makkelijk om kleine diensten vragen. Hieruit blijkt ook weer dat mensen anderen niet graag tot last willen zijn en liever mensen in de buurt vragen voor wie het de minste moeite kost. Ook Geert, een zeer slechtziende veertiger, vertelde dat zijn kerkgemeenschap hem een belangrijk netwerk in zijn directe omgeving oplevert. Hij verhuisde een paar jaar geleden naar een dorp in het midden van het land en in zijn nieuwe woonplaats werd de kerk belangrijk voor hem. Op

zondag komt iemand uit de buurt hem ophalen omdat hij het prettig vindt om samen de kerk binnen te komen. Hij heeft intussen meerdere contacten in de buurt:

Er woont altijd wel iemand [van de kerk] bij je in de buurt, dus als je daar contact mee krijgt is het een stuk makkelijker. [...] Dus heb je ook niet direct contact met de directe burens nodig als je zoveel andere mensen heel dicht in de buurt hebt. Degene die mij bijvoorbeeld helpt mijn huis schoon te houden, dat gaat gewoon via de thuiszorgorganisatie, die zit toevallig ook bij mij in de kerk, dus heb ik haar een stuk beter leren kennen. Die doet ook weleens iets buiten het werk om, heeft weleens een paar boodschapjes voor me meegenomen op plekken waar ik het gewoon lastig vind om te komen.

Het is wel een kerk waar veel mensen familieleden van elkaar zijn en waar je van buitenaf niet zo makkelijk tussenkomt, vertelde Geert. Dus voor het opdoen van vrienden is het een minder geschikte plek en heeft hij andere netwerken. Wel heeft hij in de kerk een aantal meer oppervlakkige contacten opgedaan en doet hij vrijwilligerswerk in de kerk als pastoraal werker.

De twee mensen met een auditieve beperking vertelden dat zij graag naar de islamitische vereniging toe gaan omdat ze daar gelijkgezinden vinden die ook slecht of niet kunnen horen en met wie ze daarom goed kunnen communiceren. De vereniging biedt hen de mogelijkheid om zowel sociale contacten op te doen als deel te nemen aan religieuze activiteiten.

De verhalen van de respondenten illustreren de toegankelijkheid van religieuze verbanden. Naar voren komt dat wanneer mensen daadwerkelijk een religieuze gemeenschap bezoeken, zij hier een inclusieve gemeenschap aantreffen waarin het verlenen van hulp vanzelfsprekend is en mensen dus ook makkelijk om hulp kunnen vragen. Dat het netwerk dat mensen in een religieuze gemeenschap opdoen zich veelal in de buurt bevindt, draagt hieraan bij.

8.4 Vrijwilligerswerk

Een groot deel van de respondenten is actief in vrijwilligerswerk, twintig in totaal. Van de mensen die niet betaald werken, zijn er zestien actief in vrijwilligerswerk; vier respondenten die betaald werken, doen daarnaast ook nog vrijwilligerswerk. Opnieuw lijken onze participanten daarmee actiever dan gemiddeld onder personen met een lichamelijke beperking (Knapen et al. 2020). Het soort werk varieert van assistentie op een school of in een bejaardentehuis tot vrijwilligerswerk met vluchtelingen of het bevorderen van toegankelijkheid voor mensen met een handicap.

Mensen gaven aan dat vrijwilligerswerk belangrijk voor hen is omdat zij ergens aan willen bijdragen en een doel willen hebben. Dit geldt ook voor Monica, een dertiger met myalgische encefalomyelitis (ME), die veel opzij zet om zich in te kunnen zetten voor een huiskamerproject in de buurt. Over haar motivatie zegt ze: 'Wat de meeste mensen gewoon dagelijks hebben van hun werk, je komt voldaan thuis.' Vrijwilligerswerk is ook een manier om onder de mensen te komen. Filiz, een vrouw van in de twintig die een